

ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА ТА НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА

УДК 351.69:006

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД РЕГУЛЮВАННЯ БУДІВЕЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Непомнящий О. М.,

д. держ. упр., проф., професор кафедри публічного адміністрування;

Медведчук О. В.,

старший викладач кафедри публічного адміністрування;

Лагунова І. А.,

аспірант кафедри публічного адміністрування,

Міжрегіональна академія управління персоналом, м. Київ

Наведено аналіз зарубіжного досвіду регулювання будівельної діяльності, особливістю якого є постійне співробітництво органів державної влади, представників бізнесу та суспільства. Його упровадження матиме позитивний вплив на розвиток будівельної галузі через модернізацію національних стандартів та створення ефективної системи регулювання будівництва, що включає в себе три основних компоненти: нормативну базу галузі, систему нагляду та контролю та систему оцінювання відповідності.

Ключові слова: зарубіжний досвід, будівельна діяльність, система державного регулювання, нормативні документи.

Непомняшчы О. М.,

*Doctor of Public Administration, Professor,
Professor of Public Administration Department;*

Medvedchuk O. V.,

Senior Lecturer of Public Administration Department;

Lahunova I. A.,

Postgraduate Student of Public Administration Department,

Interregional Academy of Personnel Management, Kyiv

FOREIGN PRACTICES OF REGULATING CONSTRUCTION

The paper presents an analysis of the foreign practices of regulating construction activity, a specific feature of which is a continuous cooperation between public authorities, business entities, and the society. Introduction of that experience will have a positive impact on development of the construction sector due to updating the national standards and creation of an effective system for regulation of construction that is to include three main components: the regulatory framework for the construction industry, a system of surveillance and control, and a system for assessment of compliance.

Ключові слова: foreign practices, construction activity, state regulation system, regulatory documents.

Постановка проблеми. Будівельна галузь є важливим елементом системи розвитку країни, що забезпечує економічне зростання та є основою для розвитку суміжних галузей.

Варто враховувати, що регулювання будівництва у провідних країнах світу спрямовано на дотримання належного рівня безпеки споруджуваних об'єктів для життя і здоров'я людей та навколишнього середовища, що

© Непомнящий О. М., Медведчук О. В., Лагунова І. А., 2018

відображається у проведенні експертиз проектів, здійсненні моніторингу будівництва щодо дотримання певних вимог, норм, стандартів, правил, технічних умов та інших обмежень, встановлюваних на міжнародному та державному рівнях у законодавчих актах чи будівельних кодексах. Очевидно, що статус та межі поширення таких документів цілком залежать від правової системи кожної країни та ступеня її інтеграції в міжнародний простір технічного регулювання.

Для формування досконалої стратегії розвитку будівельної галузі необхідно сформувати ефективний механізм її державного регулювання, що потребує здійснення аналізу наукових досліджень з означених питань та дозволяє формувати альтернативні рішення на основі міжнародного досвіду.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанню функціонування та регулювання будівельної діяльності приділено особливу увагу в наукових дослідженнях вітчизняних вчених. Наприклад, українською дослідницею Б. Вишиваною проаналізований досвід зарубіжних країн щодо формування ефективної системи державного регулювання міжнародної інвестиційної діяльності, що зумовлює можливості його адаптації до вітчизняних умов та визначає шляхи регулювання інвестиційної діяльності в Україні [4].

І. Власенко у своїх дослідженнях [5] визначає, що економічно розвинені країни вже давно почали процес децентралізації державного управління та активно запроваджують практику саморегулювання будівельної діяльності. Країни Європейського Союзу (ЄС) свідомо передають частину своїх повноважень органам місцевого самоврядування або галузевим об'єднанням.

В. Мелко у своїх роботах [7] розкриває зміст основних пріоритетів розвитку галузі будівництва, окреслює відмінні риси, притаманні процесу будівельної діяльності. Також на основі аналізу стану будівельної галузі в Україні В. Мелко виділяє завдання, механізми та проблеми державного управління у сфері будівництва.

В. Слончак досліджує питання [9], що безпосередньо пов'язані з державним контролем та наглядом у сфері будівництва в зарубіжних країнах. Ним здійснений аналіз законодавства щодо зазначеної проблеми та запропоновані механізми його вдосконалення. Проте сьогодні бракує науково обґрунтованих практичних рекомендацій щодо вдосконалення системи регулювання в будівельній галузі з урахуванням міжнародного досвіду, що спрямовані на розвиток інноваційних процесів в Україні.

Метою статті є аналіз сучасного стану державного регулювання в будівельній галузі України та дослідження зазначеного питання на прикладі досвіду економічно розвинених країн.

Виклад основного матеріалу. З метою вдосконалення регулювання будівельної сфери в Україні розглянемо досвід розвинених країн, що засвідчує тенденції розвитку їхніх економік і, більш того, генерує та прискорює розвиток шляхом забезпечення інвестиційних і споживчих інтересів людей.

Аналіз зарубіжного досвіду показує єдність завдань і принципів управління будівництвом та різноманіття форм, що приймаються національними системами регулювання.

Система технічного регулювання, прийнята в країнах ЄС, сьогодні розглядається як ефективна модель для міжнародного співробітництва та забезпечення результатів оцінювання відповідності, оскільки створювалася для формування єдиного економічного простору. Політика ЄС у царині технічного регулювання (включаючи оцінку відповідності та сертифікацію товарів)

у рамках зовнішньої торгівлі ставить за мету захист загальних інтересів у контексті міжнародного співробітництва зі сприяння торгівлі та гармонізації практики, а також відповідність до політики регулювання товарів на внутрішньому ринку ЄС.

Міжнародна модель технічної гармонізації базується на належній практиці регуляторних органів при розробленні, адаптації та упровадженні технічних регламентів шляхом застосування міжнародних стандартів. Ефективність європейського підходу до сфери технічного регулювання підтверджується наявністю низки угод про взаємне визнання результатів оцінювання відповідності з такими країнами, як Японія, США, Нова Зеландія, Швейцарія, Ізраїль.

Результатами технічного регулювання будівельної галузі в економічно розвинених країнах є:

- стійкий баланс економічних і соціальних інтересів учасників будівельної діяльності і споживачів будівельної продукції;
- високий ступінь економічної та творчої свободи, підкріплений значною соціальною самосвідомістю регульованих суб'єктів і сприятливими умовами, що заохочують дотримання норм професійної етики;
- розвинені соціальні та економічні інститути будівельної галузі;
- глибока інтеграція інститутів будівельної галузі окремо взятої держави в єдину світову соціально-економічну систему шляхом гармонізації принципів технічного регулювання при різних формах реалізації цих принципів з урахуванням національних особливостей.

Система технічного регулювання будівельної діяльності є складником містобудівного законодавства та встановлює технічні норми безпеки для будівельної продукції на всіх етапах її життєвого циклу, визначає механізми оцінювання відповідності до цих вимог, контролю та нагляду за виконанням їх.

Досвід розвинених країн свідчить, що працездатна система регулювання будівництва включає в себе три основних компоненти, що діють на всіх етапах життєвого циклу будівель та споруд: нормативна база галузі; система нагляду та контролю та система оцінювання відповідності (рис. 1).

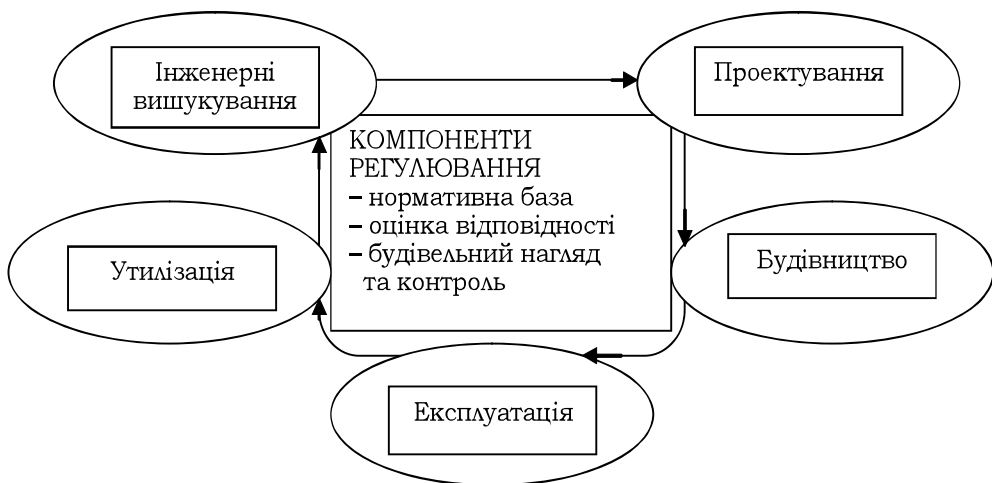

Рис. 1. Основні компоненти регулювання будівництва та етапи життєвого циклу будівель та споруд

Нормативна база будівельної галузі складається з обов'язкового до застосування будівельного законодавства та добровільних стандартів.

До регіональної та національної нормативної бази будівельної галузі можна віднести ті складники, що за своїми ознаками потребують обов'язкового застосування:

- будівельне законодавство, що містить законодавчі нормативні акти та нормативні акти виконавчих органів влади, обов'язкові для виконання всіма суб'єктами регулювання;

- добровільні нормативні технічні документи – норми та стандарти, що не є частиною будівельного законодавства та призначені для добровільного застосування [11, с. 828–829].

Експерти в будівельному законодавстві виділяють адміністративний, правовий та технічний елементи, за допомогою яких класифікують нормативні документи за їхнім призначенням у галузі регулювання будівельної діяльності. Вважається, що адміністративна частина будівельного законодавства визначає порядок та процедури діяльності органів будівельного нагляду та контролю, а також відповідальність за порушення вимог будівельного законодавства. Правовий складник обумовлює основні принципи системи регулювання будівельної галузі та правила поведінки суб'єктів системи. Технічний елемент законодавства включає загальні технічні норми безпеки для будівельної продукції й об'єктів нерухомості та їхніх компонентів [11, с. 829]. Слід відзначити, що зазначені елементи визначають істотні вимоги до рівня безпеки, на які розраховує суспільство при використанні будівельної продукції.

Система нагляду та контролю виконання будівельного законодавства являє собою механізм гарантування безпеки кінцевої продукції будівельної діяльності – будівель та споруд. Ураховуючи регулювання відносин суб'єктів будівельної діяльності, цей складник виконує наглядову функцію та безпосередньо відповідає за контроль діяльності й оцінювання підтвердження відповідності. Цей механізм спрямовано:

- на оцінювання та підтвердження відповідності проектних рішень до вимог будівельного законодавства, що досягається шляхом експертної перевірки і затвердження будівельної документації перед початком будівельно-монтажних, ремонтних чи інших робіт;

- оцінювання відповідності будівельних матеріалів, виробів, обладнання, конструкцій, вузлів, установок і методів, зазначених у будівельній документації і застосовуваних на будівельному майданчику;

- оцінювання та підтвердження відповідності результатів будівельно-монтажних або ремонтних робіт до вимог будівельного законодавства;

- оцінювання та підтвердження придатності закінченого об'єкта до експлуатації, що досягається шляхом проведення підсумкової перевірки після завершення будівельно-монтажних або ремонтних робіт;

- оцінювання об'єкта, що експлуатується, на відповідність до умов експлуатації, що визначені раніше виданим дозволом на будівництво [11, с. 830–831].

Систему нагляду та контролю визначають як акт перманентного балансування між гарантуванням безпеки та забезпеченням сприятливого середовища для економічного розвитку регульованої території.

На сучасному етапі розвитку існує низка способів організації та ступенів роздержавлення наглядово-контрольних функцій, що відповідають таким вимогам [11, с. 831]:

- підконтрольність наглядово-контрольних органів місцевим органам виконавчої влади;
- прозорість процедур нагляду та контролю;
- ефективність наглядово-контрольної діяльності щодо запобігання порушенням будівельного законодавства та припинення їх;
- наявність позасудового механізму вирішення суперечок і розбіжностей, що виникають у процесі виконання будівельного законодавства;
- забезпечення ефективного та об'єктивного розгляду апеляцій (оскарження) рішень і дій органів нагляду та контролю;
- наявність зворотного зв'язку між регульованими суб'єктами, наглядово-контрольними органами та законодавцями.

Варто відзначити, що в економічно розвинених країнах механізм наглядово-контрольної діяльності характеризується зростанням культури будівництва та ролі фахівців приватного сектора у сфері нагляду і контролю.

Система оцінювання відповідності об'єктів і суб'єктів регулювання до вимог будівельного законодавства та похідних від нього стандартів є основою для визначення належної якості виконання робіт із проектування та будівництва об'єктів, що поєднує механізми та інструменти акредитації, ліцензування та сертифікації. На сьогодні в розвинених країнах формуються ефективні шляхи знаходження стійкого балансу, за якого інструменти оцінювання відповідності забезпечують якість та безпеку, а також усувають можливі технічні бар'єри.

Система оцінювання відповідності в будівельній галузі більшості економічно розвинених країн включає в себе такі складники [11, с. 833–834]:

- міжнародна акредитація акредитаційних органів;
- ліцензування/реєстрація фахівців будівельної галузі;
- акредитація програм професійної освіти;
- акредитація підприємств і організацій у сфері безперервного навчання та підвищення кваліфікації фахівців будівельної галузі;
- акредитація органів будівельного нагляду й контролю;
- сертифікація спеціалістів у сфері будівельного нагляду й контролю;
- акредитація метрологічних та випробувальних лабораторій;
- сертифікація підрядників для встановлення та налагодження систем та компонентів будівель і споруд відповідно до систем сертифікації виробників будівельних матеріалів, виробів, обладнання, приладів та апаратури;
- сертифікація продукції та послуг для потреб будівельної галузі.

Протягом останніх десятиліть розвиток системи технічного регулювання в будівництві ґрунтується на національній стратегії стандартизації Сполучених Штатів Америки, Англії, Німеччини, Франції. В основі запропонованої концепції – всесвітньо відомі системи управління ризиками. Експерти зазначають, що даний підхід до прийняття рішень, спрямованих на оптимізацію рівня ризику, дозволяє здійснювати запобіжні заходи, своєчасно реагувати на відхилення на початковому етапі, знижувати витрати на боротьбу з несприятливими наслідками та в декілька разів скоротити кількість аварій та катастроф.

У США головну роль у регулюванні будівельної діяльності виконує Міністерство житлового будівництва та міського розвитку, сформоване в 1965 р., яке здійснює координацію будівництва об'єктів, що фінансуються з федерального бюджету, а також приватних житлових будинків, що кредитуються з цього бюджету. При цьому, як зазначає вітчизняний дослідник О. Козич [6],

провідну роль у регулюванні будівельної діяльності відіграють Корпус військових інженерів, будівельні асоціації і товариства, а саме: Асоціація американських генеральних підрядників, Асоціація американських субпідрядників, Асоціація американських архітекторів, Американське товариство інженерів цивільного будівництва. Дослідник обґрунтовує важливе значення асоціацій: "...вони розробляють і видають різні нормативні документи, інструкції і положення, пропагують передовий досвід, організують семінари, симпозиуми і конференції, школи і курси підвищення кваліфікації, виступають у ролі консультантів урядових органів, випускають спеціальні журнали" [6]. Слід відзначити, що існування цих організацій відбувається за рахунок відрахувань будівельних фірм.

Сучасні базові нормативні зібрання стандартів, технічних регламентів, технічних вимог, будівельних норм і правил США закріплено в Міжнародному будівельному кодексі (англ. International Building Code) [1]. О. Стукаленко вважає, що зазначений кодифікований нормативно-правовий документ спільно з правилами зонування регулює будівельну діяльність для захисту населення шляхом встановлення мінімальних стандартів проектування та спорудження будівель, сприяє забезпеченню їхніх якості та безпеки. Також він встановлює стандарти природного освітлення, вентиляції, види аварійних виходів, структуру споруди, типи підлог, стін, вікон, дверей, камінів тощо [10].

Розробником будівельних технічних норм і правил, або так званих кодів, у США є Міжнародна рада з кодів (англ. International Code Council) [2]. Міжнародні коди (англ. I-Codes) спрямовано на забезпечення мінімальних гарантій захисту для людей. Вони є комплексною серією норм і правил, що всебічно охоплюють взаємно погоджені питання із забезпечення безпеки будівель. Будівельні коди задовольняють вимогам громадської безпеки і підтримують потреби галузі в єдиному наборі кодів без урахування регіональних обмежень [10].

Сьогодні Міжнародною радою з кодів сформовано значну частину будівельних норм, зокрема: міжнародні будівельні коди, міжнародні коди з енергозбереження, пожежної безпеки, механічної безпеки, міжнародні коди водопровідних систем, систем водовідведення, міжнародні коди з експлуатації, міської забудови тощо.

Система державного регулювання будівельної діяльності у Федеративній Республіці Німеччині є досить структурованою та включає в себе федеральні органи та органи земель місцевого самоврядування, що безпосередньо сприяють вирішенню питань будівельної діяльності.

У Німеччині існує безліч будівельних організацій, які можна назвати саморегульованими. Серед них палати, що об'єднують учасників однієї будівельної професії на основі чинного законодавства. Палати, тобто об'єднання за професійною ознакою, існують для різних професій, що передбачають можливість ведення самостійної діяльності, таких як юристи, інженери, архітектори тощо [5].

До управлінських органів Німеччини відносять Міжвідомчий комітет із будівництва в землях, Міністерство будівництва, планування, житлового і міського господарства, а також добровільні виробничі та торговельні асоціації. Основні функції асоціацій полягають у захисті інтересів організацій, стимулюванні збуту продукції, обміні технологіями, підготовці нормативних актів, стандартів та вимог на будівельні матеріали та інформаційному забезпеченні діяльності. Провідну роль відіграють підприємницькі об'єднання, що

співпрацюють із державними установами та представляють інтереси підприємців. На сьогодні в будівельній сфері нараховується декілька десятків таких спілок.

У Французькій Республіці головним регуляторним органом є Міністерство будівництва, транспорту і туризму, діяльність якого полягає у вивченні кон'юнктури, розробленні прогнозів, консультуванні місцевих органів, наданні субсидій та кредитів організаціям для реалізації будівельних програм. У той же час великий вплив на розвиток галузі будівництва чинять фірми, що входять до Національної федерації суспільних робіт та Національної будівельної федерації. Будівельні фірми Франції, здебільшого великі, мають можливість одержувати вигідні підряди через систему добре налагоджених зв'язків з урядовими органами. У спільному віданні цих структур є науково-дослідні, інформаційні й інші установи [3, с. 116].

Органом державного управління будівництвом у Великобританії є Міністерство будівництва і суспільних робіт, основною функцією якого є регулювання діяльності будівельних фірм і видача державних замовлень, що фінансуються з бюджету [6]. Великий вплив на розвиток будівельної індустрії чинять будівельні асоціації і федерації, серед яких Федерація підрядників із цивільного будівництва, Національна федерація підприємців у будівництві, Федерація будівельників та ін.

Регламентарну роль у будівництві виконує система так званих практичних кодексів (Codes of Practice), що розроблюються Британським інститутом стандартів.

В Японії функції регулювання у сфері будівництва, віднесені до повноважень Міністерства будівництва, полягають у розробленні проектів, законів та нормативно-правових документів.

В Японії сьогодні налічується понад 500 тис. будівельних організацій та підприємств, що входять до складу двох найбільших будівельних асоціацій, а саме:

Atkenren – регулює діяльність малих та середніх компаній, що репрезентують будівельні організації та підприємства країни;

Zenken – об'єднує будівельні організації, що координують будівництво об'єктів міського та комунального господарства.

Суттєву роль у регуляторній діяльності країни відіграє Федерація економічних організацій, яку було сформовано в післявоєнний період. Федерація являє собою рекомендаційний орган для прийняття управлінських рішень, що враховує інтереси державних установ і приватного бізнесу та вирішує важливі економічні проблеми.

О. Козич у своїх працях відзначає, що “значна роль у розвитку науково-технічного прогресу в будівельній галузі Японії належить системі будівельних товариств і асоціацій, що очолюється Японською Федерацією будівельних підрядників (Japan Federation of Construction Constructors)” [6]. Діяльність Федерації спрямовано на розвиток будівельної науки, популяризацію її останніх досягнень, розроблення актів, вимог, документів, нормативів та стандартів. До її складу входить одна з найбільших асоціацій – Японське товариство інженерів цивільного будівництва, що подібне до відповідного американського товариства.

Будівельне законодавство Японії має свої особливості, що полягають у підтриманні стійких традицій, сформованих на виконанні постанов та актів, прийнятих у минулому столітті.

Науковець Р. Савіцький, аналізуючи зарубіжний досвід виконання архітектурно-будівельного контролю, визначає, що “у Республіці Білорусь державний архітектурно-будівельний контроль здійснює Міністерство архітектури і будівництва Республіки Білорусь, що є центральним органом державного управління та підпорядковується Раді Міністрів Республіки Білорусь” [8, с. 108] і що є уповноваженим державним органом у галузі архітектурної, містобудівної та будівельної діяльності. Його функції полягають у розробленні та проведенні державної політики, здійсненні державного регулювання, формуванні умов для розвитку організацій у сфері будівельної діяльності, промисловості будівельних матеріалів та інвестиційної діяльності.

Висновки з цього дослідження та перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Проведений аналіз показує, що упровадження міжнародного досвіду є позитивним аспектом для подальшого розвитку та побудови досконалої моделі будівельної галузі шляхом створення ефективних механізмів регулювання будівництва. Відзначено, що нормативно-правові документи заслуговують особливої уваги на шляху до вдосконалення правової системи України. Доведено, що міжнародний досвід підтверджує загальну тенденцію розвинених країн до роздержавлення управління будівництвом та передачі все більшої кількості владно-управлінських функцій організаціям саморегулювання.

У сучасних умовах регулювання здійснюється в напрямі стандартизації, що встановлює певні правила та порядок розроблення відповідних нормативно-правових документів. Очевидно, що пріоритетним вектором ефективного розвитку будівельної галузі як в Україні, так і в зарубіжних країнах є постійне співробітництво органів державної влади, представників бізнесу та суспільства. Перехід до системи публічного управління на основі ризик-менеджменту, ідентифікація основних ризиків на рівні законодавства, створення ефективного механізму управління ризиками та розподілу повноважень між різними інституціями, особливостей їхнього функціонування в різних сферах є кроком до створення ризик-орієнтованої системи регулювання.

Подальші дослідження доцільно зосередити на вдосконаленні теоретико-методологічних засад аналізу процесів розвитку світової економіки, забезпеченні своєчасного поширення інформації в будівельній галузі, запровадженні на практиці автоматизованих систем проектування, нових технологій, методів будівництва, будівельних матеріалів та об'єктів, що в подальшому позитивно впливатиме на розвиток будівельної сфери Української держави.

Список використаних джерел

1. International Building Code. URL: <http://codes.iccsafe.org/app/book/toc/2015/ICodes/2015%20IBC%20HTML/index.html>.
2. International Code Council/ URL: <http://www.iccsafe.org>.
3. Бібік Н. В. Міжнародна практика державного регулювання в сфері будівництва. *Механізми державного управління*. 2014. № 1 (67). С. 115–120.
4. Вишивана Б. М. Зарубіжний досвід регулювання інвестиційної діяльності та можливості його використання в Україні. *Світ фінансів*. 2007. № 1 (10). С. 75–84.
5. Власенко І. М. Світовий досвід удосконалення державного управління ризиками у сфері будівництва та експлуатації споруд під час децентралізації влади. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 10. С. 117–120.
6. Козич О. М. Досвід провідних країн світу в управлінні будівельною галуззю. *Державне будівництво*. 2012. № 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeVu_2012_2_47.
7. Мелко В. Л. Імплементація міжнародного досвіду державного регулювання страхування ризиків будівельної діяльності в Україні. *Аспекти публічного управління*. 2016. № 37/38. С. 40–49.

8. Савіцький Р. Є. Зарубіжний досвід здійснення архітектурно-будівельного контролю та можливості його впровадження в Україні. *Visegrad journal on human rights*. 2015. № 3 (2). С. 106–110.

9. Слончак В. В. Нагляд та контроль за виконанням законодавства у галузі будівництва: міжнародний досвід. *Порівняльно-аналітичне право*. 2017. № 3. С. 154–156.

10. Стукаленко О. В. Світовий досвід регулювання будівельної діяльності на прикладі США. *Юридичні науки*. 2016. № 2 (2). С. 112–115.

11. Техническое регулирование в строительстве. Аналитический обзор мирового опыта. Snip Innovative Technologies / рук. Серых А. Чикаго: SNIP, 2010. 889 с.

Надійшла до редколегії 15.08.2018 р.

УДК 324.351

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ТА РЕФОРМА АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОГО УСТРОЮ ФРАНЦІЇ: ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ

Білуха Л. А.,

*аспірант кафедри регіонального розвитку та місцевого самоврядування,
Харківський регіональний інститут державного управління
Національної академії державного управління при Президентові України,
м. Харків*

Досліджено основні етапи реформування адміністративно-територіального устрою та процесів децентралізації, що відбувалися та відбуваються у Французькій Республіці. Наведено нормативно-правову базу законодавства Франції щодо питань реформування адміністративно-територіального устрою та децентралізації. Розглянуто механізм наповнення бюджету Франції. Досліджено поняття “комуна”, “департамент”, “регіон”.

Ключові слова: місцеве самоврядування, комуна, департамент, регіон, бюджетна децентралізація, добровільне об'єднання територіальних громад.

Biluha L. A.,

*Postgraduate Student of Regional Development and Local Government Department,
KRI NAPA, Kharkiv*

DECENTRALIZATION AND REFORM OF THE ADMINISTRATIVE-TERRITORIAL STRUCTURE OF FRANCE: EXPERIENCE FOR UKRAINE

The article examines the main stages of the reform of the administrative-territorial system and the processes of decentralization that took place and takes place in France. The normative and legal basis of the legislation of France concerning the issues of reforming the administrative-territorial structure and decentralization is presented. The mechanism of filling the budget of France is considered. The definition of “commune”, “department”, “region” is explored.

Key words: local self-government, commune, department, region, budget decentralization, voluntary association of territorial communities.

Постановка проблеми. Реформування системи органів державної влади, місцевого самоврядування та інститутів громадянського суспільства, формування самодостатніх територіальних громад неможливе без децентралізації влади, що має скласти основу забезпечення високого рівня життя населення та надання якісних адміністративних послуг на місцевому рівні.

© Білуха Л. А., 2018